

Lifelong
Learning
Programme

**EUROPEAN CULTURAL LEARNING NETWORK
LEONARD DA VINCI
ECLN**

Grant agreement: 2012-3657 / 001-001

WP2-2C

**10.c. RESEARCH STUDY –
EXECUTIVE SUMMARY**

(Dutch)

SAMENVATTING

HET EUROPEES NETWERK VOOR CULTUREEL LEREN: EEN NETWERK VAN MENSEN EN ORGANISATIES DIE TALENT EN ANDER POTENTIEEL BEVORDEREN DOOR MIDDEL VAN CREATIEVE EN ARTISTIEKE ACTIVITEITEN, ACTIEF IN HEEL EUROPA

Het Europees Netwerk Voor Cultureel Leren (ECLN) is opgezet om die kwesties binnen het beroepsonderwijs in kaart te brengen die relevant zijn voor praktijkbeoefenaars binnen het "Cultureel Leren" en de organisaties waar ze in dienst zijn. Met "Cultureel Leren" bedoelen we het gehele spectrum aan artistiek en cultureel onderwijs dat door kunstenaars en creatieve mensen geboden wordt, als freelancer of binnen een culturele organisatie. Cultureel Leren (CL) beslaat het hele spectrum aan artistiek en cultureel leren dat geboden of geleid wordt door kunstenaars en creatieve mensen in elke maatschappelijke, educatieve of beroepsmatige situatie. Het ECLN is gefinancierd door het LEONARDO Programma Voor Een Leven Lang Leren om nieuwe manieren te onderzoeken en uit te testen om mensen en organisaties die werkzaam zijn in de CL-sector in heel Europa te ondersteunen. Naast ondersteuning van de behoeften van de sector met betrekking tot het beroepsonderwijs zal het ECLN zich inzetten om de herkenbaarheid en de onderlinge verbondenheid te vergroten. De eerste fase van dit werk is dit onderzoek, dat Kunstenaars-Freelancers en Culturele Organisaties en hun werkmethodes evenals andere betrokkenen in de sector in kaart brengt.

ACHTERGROND:

Kunstenaars en Creatieve Freelancers (KF's) en Culturele Organisaties (CO's) die hebben deelgenomen aan dit hoogkwalitatieve onderzoek zijn geselecteerd uit de landelijke netwerken van de partnerorganisaties. Het onderzoek vond plaats tussen juli en september 2013 en is uitgevoerd door ECLN-partners uit 11 landen: Association Prostor Plus (Kroatië), Hope for Children (Cyprus), VIA-UC (Denemarken) Kau Academy (Estland), Dimitra (Griekenland), Associazione Culturale Mulab (Italië), New Arts (Nederland), Fundacja Arteria (Polen), Mltra (Slovenië), CEPS (Spanje), en Collage Arts (VK). De partners werd verzocht om een selectie te maken met een diverse opmaak qua leeftijd, kunstvorm en geslacht.

PROFIEL:

De KF-steekproef bestond uit 147 personen met een ongeveer gelijke verdeling over de geslachten. De CO-steekproef, van wie het merendeel vrouw was, vertegenwoordigde 41 organisaties. Ondanks de kleine steekproef per land was er een veelvoud aan organisatiemodellen vertegenwoordigd, waaronder non-gouvernementele organisaties (Ngo's), instellingen, verenigingen, goede doelen/non-profitorganisaties, bedrijven, coöperatieven, centra en studio's of "overige".

Er lijkt een duidelijke daling in het leeftijdsprofiel van de beroepsbevolking te zijn voor zowel KF's als CO's in de leeftijdsgroep van 36-45. Deze afname zou in de eigenlijke steekproef uit de beroepsbevolking kunnen zitten of doordat arbeidskrachten de sector verlaten na hun 36ste. De sector als geheel is over het algemeen laagbetaald met weinig zekerheid voor de lange termijn en jongere mensen zijn wellicht meer bereid hun energie erin te steken voor niet-financiële beloningen en zich in de onzekerheid van de sector te schikken dan mensen van midden dertig en ouder. Echter, het percentage van de beroepsbevolking stijgt weer licht tot 19% voor de leeftijdsgroep 46-55, waarvan misschien meer mensen beschikbaar waren voor deelname aan het onderzoek of de sector binnenkwamen om een tweede carrière te beginnen, waarbij 8% werkzaam bleef tot de 65 en 4% door bleef werken na zijn 65ste. Er zijn meer jonge mensen, van 16-25 jaar, in de beroepsbevolking in Cyprus en Slovenië en meer oudere mensen, van 55-65 jaar, in de beroepsbevolking in Polen.

HOOGOPGELEID:

De KF's zijn zeer hoog opgeleid. 86% van hen is afgestudeerd of heeft een certificatie equivalent aan niveau 6 van het Europees Kwalificatiekader (EKK) en 39% heeft een kwalificatie op het niveau van master of doctor. 14% van de KF's geeft een hoogste kwalificatieniveau op van EKK niveau 5 of lager en slechts 4 van de 147 KF's hebben een kwalificatie lager dan dan niveau 3.

KUNSTENAARS, GEEN LERAREN:

KF's besteden gemiddeld ongeveer 40% van hun werktijd aan het bieden van *culturele leerondersteuning* en meer dan 60% van hun werktijd besteden ze aan hun eigen *Artistieke of Creatieve Praktijk*. Gemiddeld over alle landen laten CO's een verhouding van ongeveer 3:7 zien in de tijd die ze besteden aan hun eigen praktijkbeoefening in vergelijking met de tijd die ze besteden aan het bieden van *culturele leerondersteuning*. Dit wijst erop dat Culturele Leerondersteuning ook binnen CO's voornamelijk geboden wordt in de context van de Artistieke Praktijk. Culturele leerondersteuning in KF- en CO-omgevingen kan worden opgevat als "*Op de praktijk gebaseerd*" of "*Door de kunstenaar geleid*" leren.

ARBEIDSCONTRACTEN EN ROLLEN:

163 soorten arbeidsstatus zijn door de 147 KF's genoemd. De meerderheid is freelancer, terwijl een beduidend aantal in loondienst is en een kleine minderheid werkloos of gedeeltelijk of volledig gepensioneerd. Het soort banen bestaat uit o.a. tijdelijke en vaste contracten, voltijds- en deeltijdcontracten, vrijwilligerswerk en betaald werk en freelancecontracten. De meerderheid van de mensen die een culturele organisatie vertegenwoordigen zijn in loondienst en voltijds. 37% van deze vertegenwoordigers zijn in loondienst, 22% zijn vrijwilliger en 14% freelancer.

Mensen in dit soort banen in de culturele onderwijssector inspireren, motiveren, herkennen, koesteren en bevorderen de talenten van mensen door ze in Creatieve en Artistieke activiteiten te betrekken.

WIE BETAALT ER VOOR CULTUREEL LEREN:

De 41 CO's rapporteren dat ze culturele leerondersteuning bieden in 96 settings in 10 landen en meer dan 14 kunstvormen. De gemiddelde verdeling van inkomstenbronnen voor CO's is 45% publiek, 21% privaat, 22% verdiend en 12% "overig". De kosten voor het bieden van culturele leerondersteuning worden gedeeld door de onbetaalde of vrijwillige deelname van CO's, culturele leerlingen en anderen. CO's leveren tot zo'n 42% van de culturele leerondersteuning in een onbetaalde situatie vergeleken met iets minder dan 40% voor KF's. Degenen die gebruikmaken van de culturele leerondersteuning van KF's dragen 20% bij, terwijl degenen die ondersteund worden door CO's iets meer dan 26% bijdragen en de "Anderen" financieren 40% voor KF's en 32% voor CO's. Een duidelijk principe om onbetaald werk te doen lijkt gelijkmatig verdeeld te zijn tussen de KF's en de CO's, wat kan wijzen op prioriteiten voor talentontwikkeling of een combinatie van maatschappelijke-artistieke-educatieve doelen die worden gehandhaafd en bereikt naast duurzame economische doelen.

KUNSTVORMEN EN DE HUIDIGE, HISTORISCHE EN CULTURELE LEERPRAKTIJK:

Er is een duidelijke trend in de steekproef aanwijsbaar die laat zien dat KF's zich met 1-4 kunstvormen bezighouden, de meesten met gemiddeld 2-3. Dit toont de veelzijdigheid van de KF's en hun betrokkenheid bij het gezamenlijk uitoefenen van meerdere kunstvormen. De 2 populairste kunstvormen die door de KF's in de steekproef uitgeoefend worden zijn Muziek met 25% van het totaal aan vertegenwoordigde kunstvormen en Beeldende Kunsten met 18%.

KF's beschikken over een repertoire aan verschillende kunstvormen en werken zowel met een portfolio gebaseerd op het type context als met een portfolio gebaseerd op kunstvorm. Ze zijn tegelijkertijd werkzaam als Professionals, Specialisten en Generalisten met één of meer kunstvormen. De conceptuele grenzen tussen deze drie typen omgeving beperken KF's niet om ronduit toe te geven dat ze op dit moment in een veelheid van omgevingen werken, om een veelheid van redenen. Streng onderscheid tussen beoefenaars om maatschappelijke redenen of in de vrije tijd, d.w.z. hobbyisten en amateurs, en professionals schijnt niet te gelden in deze groep, die zichzelf in staat acht met gemak te bewegen tussen deze verschillende soorten locatie als onderdeel van hun *actieve praktijkbeoefening*. Zij zetten hun praktijk in voor verschillende doelen, inclusief betaald werk, om zich te specialiseren of hun kennis te verdiepen en ook voor hun plezier, voor de gezelligheid en om te spelen. Er is aanvullend bewijs dat dit ondersteunt vanuit een historisch perspectief op de weg die de KF's afleggen, waarbij ze een repertoire van kunstvormen en culturele leeromgevingen ontwikkelen van 3 tot 10 types.

Historisch gezien werken KF's zowel individueel als in groepsverband, maar het groepsverband neemt af en de individuele setting neemt toe naarmate ze vorderen in hun carrière, in overeenstemming met beroepsmogelijkheden en ambities. Zowel in het verleden als in het heden is er dezelfde mate aan betrokkenheid bij de maatschappelijke omgeving en dit is vooral interessant met betrekking tot een mogelijke Europese Vereniging.

De kans om de vaardigheden, kennis en ervaring te ontwikkelen die nodig zijn in een *professionele* omgeving komt duidelijk uit zowel *Generalistische* als *Specialistische* omgevingen. Dit heeft gevolgen voor beleidsmakers en anderen die de zakelijke ontwikkeling van creatief talent willen steunen.

Cultureel leren wordt niet gezien als vervanging van formeel onderwijs, aangezien 86% van de KF's afgestudeerd is en hooggekwalificeerd, maar meer als een ecologisch systeem van artistieke praktijkontwikkeling met zijn kennisnetwerken, informele systemen, wegen en kansen. De mix van informele, niet-formele en formele leeractiviteiten die middels KF's en CO's geboden, gedeeld of ervaren worden binnen 9 culturele leeromgevingen rusten beginnende kunstenaars ertoe uit om hun praktijk op een natuurlijke wijze en in vele richtingen te ontwikkelen. Juist door deze ecologie te ervaren en een voortdurend bijgestelde rol binnen de praktijkgemeenschap te vervullen navigeert de beginnende kunstenaar in de loop der tijd op een natuurlijke en flexibele manier door de *Generalistische*, *Specialistische* en *Professionele* rollen evenals de *Individuele*, *Groeps-* en *Maatschappelijke* omgevingen van zijn praktijkbeoefening. De culturele leersector kan gezien worden als een ecologie, maar ook als een praktijkgemeenschap waar personen doorheen bewegen, terwijl ze informeel, niet-formeel en formeel leren om hun portfolio's van *kunstvormen*, *rollen* en *omgevingen* op te bouwen.

CO's en KF's bedienen over het algemeen verschillende gemeenschappen binnen de 9 culturele leeromgevingen. De missie van de organisatie en de belanghebbenden van CO's beïnvloeden hun prioriteiten, terwijl de KF's vaker vrijer zijn om op kansen in te spelen, betaald of niet.

EEN BASISCURRICULUM VOOR CULTUREEL LEREN:

Met behulp van het onderzoek is een breed ECLN-gedragen *Basiscurriculum* ontwikkeld met *Basiscompetenties* die door KF's en CO's essentieel gevonden worden om de *Beoefenaar van de Culturele Leerondersteuning* te ontwikkelen en uit te rusten om in de 9 culturele leeromgevingen te werken.

Dit *ECLN Basiscurriculum* bestaat uit competenties op de volgende gebieden:

- A. *Creatieve Processen*
- B. *Artistieke Technieken*
- C. *Communicatie*
- D. *Teamwork*

- E. *Coaching*
- F. *Training*
- G. *Culturele Omgevingen*
- H. *Mentorschap*
- I. *Zelfbewustzijn*

De minst gewaardeerde competenties van zowel de CO's als de KF's waren "Kansen op de arbeidsmarkt", "Eigen onderneming" en "Zelf-management", wat mogelijk aangeeft dat dit soort leerervaringen breder gericht is op menselijk kunnen dan dat ze exclusief betrekking hebben op het gebruik van kunst als een puur praktisch werktuig om de economische productie van individuen te ontwikkelen.

HULPMIDDELEN VOOR CULTUREEL LEREN:

De top 5 van genoemde hulpmiddelen die in alle landen ingezet worden om culturele leerondersteuning te bieden toont duidelijk het belang van een specifieke ruimte en het belang van contacten wanneer men betrokken is bij een praktijkgemeenschap. Hij onderstreept ook de positie van de KF's en CO's als actieve beoefenaars met "live" contacten die gebruikt kunnen worden als hulpmiddel om *Culturele Leerlingen* in staat te stellen toegang te krijgen tot gevorderd onderwijs en mogelijkheden om hun praktijk te ontwikkelen.

EVALUATIE:

Gemiddeld over alle landen gebruikt 81% van de KF's *zelfevaluatie*, laat 85% van de KF's zijn werk *beoordelen door culturele leerlingen of de mensen die ze ondersteunen* en laat 67% van de KF's zijn werk *beoordelen door anderen*, terwijl 80% van de CO's *zelfevaluatie* gebruikt, 93% van de CO's zijn werk *laat beoordelen door Culturele Leerlingen* en 73% van de CO's zijn werk *laat beoordelen door anderen*.

MOGELIJKE ROLLEN VOOR EEN EUROPESE VERENIGING VOOR CULTUREEL LEREN:

"*Verbinden*" en "*Trainen*" waren de duidelijke koplopers voor mogelijke rollen voor een Europese Vereniging Voor Cultureel Leren bij zowel CO's als KF's, maar CO's gaven daarna de voorkeur aan "*Onderzoeken*", "*Lobbyen*", "*Monitoren*" en "*Herkennen*" tegenover "*Lobbyen*", "*Herkennen*", "*Onderzoeken*" en "*Monitoren*" als voorkeuren van de KF's.

CONCLUSIE:

Het ECLN onderzoeksproject heeft een overzicht verschaft van een zeer diverse sector die uit twee hoofdbestanddelen bestaat: ten eerste de Freelance Kunstenaars die hun praktijk delen middels formele, niet-formele en informele settings en strategieën; ten tweede de Culturele Organisaties die Cultureel Leren bieden aan verschillende mensen om verschillende redenen.

Volgens de onderzoeksdeelnemers is er een grote diversiteit aan arbeidscontracten en organisatiestructuren voor dit type werk; er is echter een opvallende consensus wat betreft de voor dit werk benodigde competenties en hulpmiddelen en er zijn hooggekwalificeerde arbeidskrachten om het te doen. De sector is al minstens 30 jaar actief, maar hij is veranderlijk en heeft een structureel tekort aan hulpmiddelen met een lage financiële opbrengst en minimale zekerheid voor participanten. Ondanks deze context is het de sector gelukt zichzelf in stand te houden door goodwill, creativiteit en ondernemerschap van de mensen in de creatieve gemeenschap samen met de publieke, private en andere belanghebbenden. Er is zeer weinig maatschappelijke erkenning en waardering voor dit werk dat de vorm aanneemt van een culturele leerecologie en bestaat uit een hecht verbonden praktijkgemeenschap die creatieve en culturele kennis aan elkaar doorgeeft en zo talent en ander menselijk potentieel ontwikkelt.